

De Staat van het Boek 2017: Keynote door Alex Boogers – Dwars, door alles heen

Verslag: David Sebrechts

Boogers schreef een essayistische reeks observaties onder de titel 'De lezer is niet dood'. Om de aanwezigen warm te maken, stak hij een vurige speech af die erg kritisch was voor de hedendaagse staat van het boek.

Hij loofde onder meer de rol die de bibliotheek kan spelen als nieuw en enthousiasmerend venster op de wereld, zeker in het geval van jongeren met een migratieachtergrond of die niet gedekt worden door een simpele noemer.

“Ik hield niet zo van lezen, of misschien hield ik wel van lezen, maar in ieder geval niet van de boeken die ik las op school. Waarom schreef niemand over Hülya, het Turkse meisje met wie ik opgroeide, en dat beter kon voetballen dan ik. Een tomboy, zonder hoofddoek, en toch islamitisch. Dat kon, ontdekte ik. In welk boek kon Harvey, mijn beste vriend, zich herkennen? Mijn beste Surinaamse vriend. Wie schreef er over hem? Bestonden er boeken die een verhaal vertelden over een alleenstaande Surinaamse vrouw met vier kinderen, drie meisjes en een jongen? De driftige, wanhopige, donkere bijstandsmoeder die nergens werk kon vinden, de eindjes aan elkaar knoopte en haar kinderen er vaak van langs gaf.” (Boogers 2017, 10-11)

Daarbij hekelde hij intellectuele luiheid en de autoriteit die heersende narratieven kunnen uitstralen, die zonder enige kritische reflectie door een bevolking overgenomen kan worden. Woorden hebben de kracht, eens geschreven of gesproken, de illusie op te wekken dat ze ook effectief kloppen, ongeacht wat er precies gezegd is. Dit heeft implicaties voor de democratie: uiteindelijk legitimeren publieke figuren a priori hun standpunten, enkel en alleen door ze te poneren, en het publiek deint als passieve zee netjes mee. De concentratie vereist voor het lezen van fictie is een broodnodig antigif in dit soort cynisch-afstandelijk klimaat. Deze kritieken gelden evenzeer voor de onderwijssector, waarin leraar en leerling steeds vaker een bewuste wederzijdse fraude plegen: de leerkracht leert de studenten geletterdheid en kennis van het boek te veinzen, en in ruil dreunen zij die kennis tautologisch op tijdens het examen.

Ook de verregerende 'vermarkting' van het onderwijs, waardoor de leerkracht verwacht wordt op te treden als manager van de klas, nam Boogers op de korrel. Passie en attitude zijn geen competenties die makkelijk gepeild en geclassificeerd kunnen worden en aldus wordt de focus

helemaal gelegd op louter papegaaienwerk. Boogers pleitte voor een meer gepassioneerde leerkracht die verder kijkt dan resultaten: de focus dient te liggen op authentieke interesse voor de emancipatorische mogelijkheden van het boek.

Ten slotte moest de visie op het boek als ware het een expressie van een rationeel ego bijgesteld worden. De goede schrijver is geen timmerman die logisch van punt A naar B toewerkt. Het gaat er daarentegen om zich oprecht over te geven aan de taal en te proberen met gevoeligheid en geduld klank, ritme en woord te harmoniseren, of deze nu botsen of net niet. Analoog hieraan is de leerkracht als vat van wijsheid achterhaald – deze dient op te treden als impuls en stimulans voor het leerpúblik, met een lamp de meute door het bos leidende zonder noodzakelijk zelf te weten waar de tocht heen gaat. Zo komt een genuanceerdere, heterogene waarheid aan het licht.